

STUDIUM KONDENZOVANÝCH ANTHOKYANINOVÝCH PIGMENTŮ

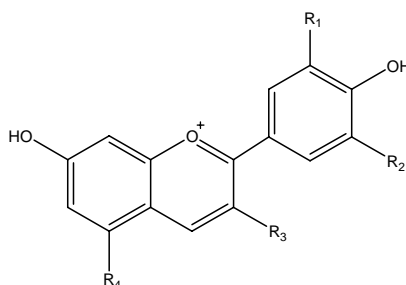
Renáta Myjavcová

Katedra analytické chemie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Třída Svobody 8, 771 46 Olomouc.

E-mail: renata.myjavcova@post.cz

Úvod

Anthokyaniny, vznikající jako sekundární metabolity při biochemických procesech v rostlinné buňce, jsou významná rostlinná barviva patřící do skupiny flavonoidů. Skládají se z barevné složky (anthokyanidinu) a cukerného zbytku (nejčastěji glukosy) (Obr. 1). Pro své antioxidační a antimikrobiální účinky jsou tyto látky dlouhodobým předmětem intenzivního studia s ohledem na potenciální využití v medicíně.^{1,2} Moderně jsou anthokyaniny využívány rovněž v prevenci, ale i terapii cukrovky⁶, některých kardiovaskulárních onemocnění a rakoviny⁷. Vyskytují se nejčastěji v plodech, květech, listech, ale i kořenech nebo semenech rostlin. Přítomnost anthokyaninových pigmentů ve víně způsobuje barevnost červeného vína a rozdílný obsah jednotlivých anthokyaninů může sloužit k identifikaci jednotlivých odrůd.³

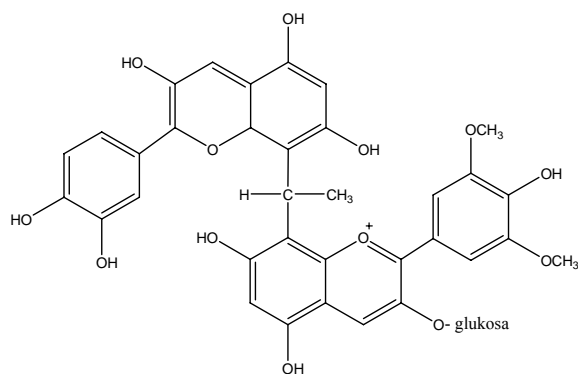

Obr. 1 Základní struktura anthokyaninů

$R_1, R_2 - H, OH, OCH_3$

$R_3, R_4 - \text{cukr}, OH$

Během vývoje rostliny a/nebo zrání plodu dochází v některých pletivech ke kondenzačním reakcím vedoucím k tvorbě složitějších pigmentů. Kondenzované pigmenty kromě toho vznikají i při zrání vína (klesá obsah volných anthokyaninů a taninových látek a dochází k jejich vzájemné kondenzaci). Profil kondenzovaných pigmentů je možno použít k charakterizaci rostliny nebo také odhadu stáří vína. Kondenzace může probíhat různými způsoby např. přímou reakcí anthokyaninu s proanthokyanidem nebo v přítomnosti aldehydu (Obr. 2).

Obr. 2 Struktura pigmentu vznikajícího kondenzací malvidin-3-glukosidu s epikatechinem přes acetaldehydový můstek

Spektrum těchto látek v rostlinném materiálu je velmi pestré a ve většině případů doposud nejsou jednotlivé pigmenty dostupné. Vzhledem k potenciálně zajímavým vlastnostem ve farmácii a potravinářství je vysoce žádoucí tyto pigmenty izolovat (ev. frakcionovat do definovaných skupin) a fyzikálně-chemicky charakterizovat (rozpuštnost, redoxní vlastnosti atp.). Analytická charakterizace zase dovolí využití frakcionovaných produktů jako standardů.

Zajímavé možnosti pro účinnou separaci látek v širokém rozmezí molekulových hmotností skýtají monolitické materiály. Různé typy monolitů jsou intenzivně testovány jako stacionární fáze pro kapalinovou (elektro)chromatografii¹¹, extrakci tuhou fází¹⁰ nebo například báze pro enzymatické mikroreaktory⁸ (on-line tryptické štěpení proteinu před MS detekcí). Monolity se dělí do dvou hlavních kategorií, křemenné a polymerní.

V případě polymerních monolitických kolon je vhodnou volbou podmínkami polymerace (složení reakční směsi – obsah monomerů, zesilovací látky, póry-formující rozpouštědla a typ iniciace) možno zajistit definované vlastnosti polymerního materiálu (mikrostruktura, velikost pórů).⁴

Cílem práce je provést frakcionaci kondenzovaných anthokyaninových pigmentů s využitím cíleně laboratorně připravených monolitických kolon a frakcionované produkty analyticky charakterizovat s využitím hmotnostní spektrometrie a jejím spojením s mikrokapalinovou chromatografií (ev. kapilární elektroforézou).

Experimentální část

1. Příprava monolitické kolony

Jako pouzdro byla použita skleněná trubice o délce 10 cm a průměru 0,7 cm. Vnitřní povrch bylo nejdříve nutné upravit. Trubice byla promyta acetonem, 200mM NaOH,

destilovanou vodou, 200 mM HCl a okyseleným ethanolem (kyselinou octovou, pH $\approx$ 5). Poté byla provedena silylace 20% (v/v) roztokem trimethoxysilylpropyl- methakrylátu v ethanolu o pH 5 (15 hodin). Následně byla trubice promyta acetonem a vysušena v proudu dusíku. Takto připravená kolona se naplnila polymerační směsí, která obsahovala 12 % BMA (butylmethakrylát), 8 % EDMA (ethylendimethakrylát), 25 % 1,4-butandiolu (složení odpovídající přibližně velikosti pórů 4,8 μ m), 54,5 % 1-propanolu, 0,5 % AMPS (kyselina-2-akrylamid-2-methyl-1-propansulfonová) a 0,01 g AIBN (azobisisobutyronitril). Polymerace probíhala 20 hodin ve vodní lázni při teplotě 70°C (modifikovaný postup převzatý z práce⁴).

2. Frakcionace barviv

Separace jednotlivých barviv na připravené monolitické koloně byla provedena za použití dvousložkové mobilní fáze (manuální míchání a dávkování mobilní fáze na kolonu, mobilní fáze protékala volně gravitací, ev. přetlakem na začátek kolony), která obsahovala:

Složka A – destilovaná voda okyselená 0,12 % kys. trifluoroctovou (v/v)

Složka B – acetonitril okyselený 0,12 % kys. trifluoroctovou (v/v)

Eluce barviv probíhala isokraticky 5 ml 10 % složky B, poté gradient (přídavek 2 ml 50 % B) a dále se gradient pro dosažení 100 % B (pro kvantitativní eluci složky s vyšší retencí – byla optimalizována pro každou separační úlohu zvlášť). Byla provedena separace dvojice barviv cyaninu a pelargonidinu a poté dvojice oenin - malvin, kdy 1. frakce se získala po nadávkování 5 ml mobilní fáze a 2. frakce v případě první dvojice po 22 ml a u malvinu a oeninu po 11 ml mobilní fáze (celkový objem nanesený na kolonu) nadávkované na kolonu.

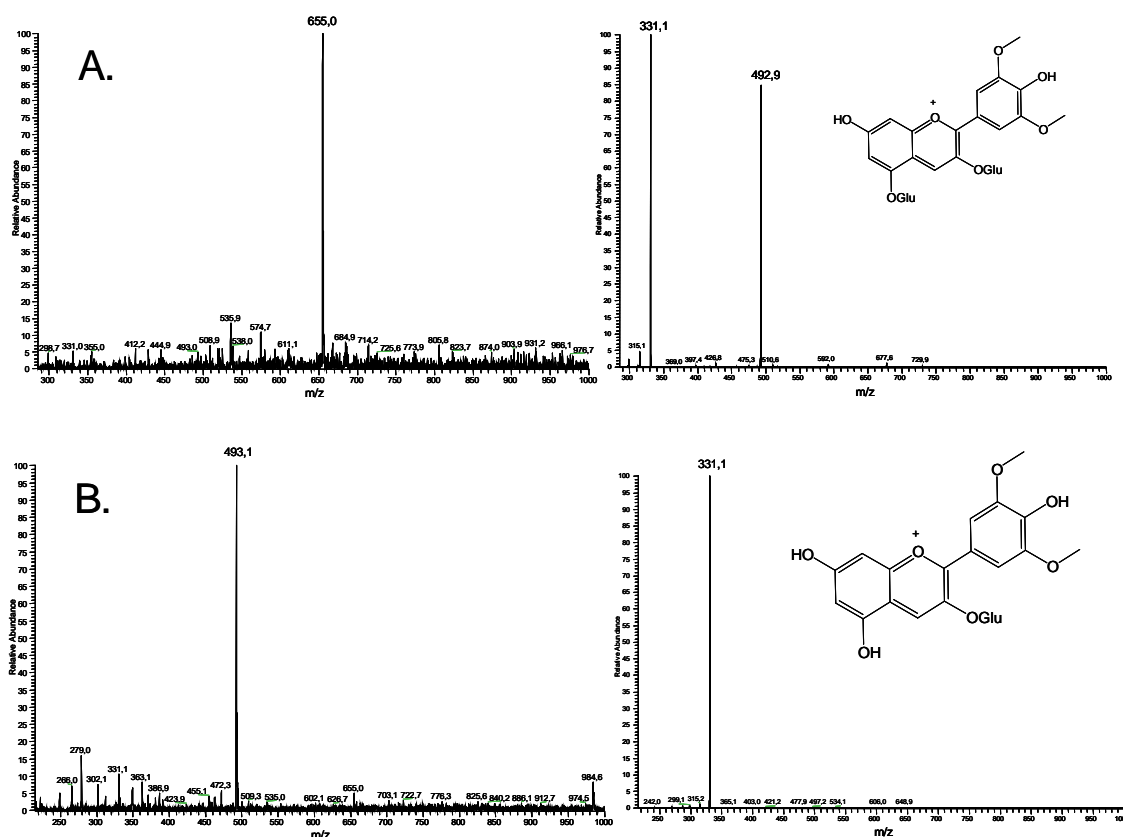
3. Analýza frakcí hmotnostní spektrometrií

Identifikace získaných frakcí byla provedena na hmotnostním spektrometru LCQ MAT (Finnigan, San Jose, CA, USA) s ionizací elektrosprejem a analyzátozem typu iontové pasti. Přímé zavádění vzorku do iontového zdroje – průtok 10 μ l/min, teplota vyhřívání kapiláry 200°C, sprejovací napětí +5,6 kV, průtok zmlžovacího plynu 40 arbitrary units, ladění – iontová optika byla laděna na malvidin-3-glukosid. Identifikace frakcionovaných barviv byla provedena na základě m/z rodičovského iontu a fragmentace po kolizi indukované disociací v iontové pasti (MS/MS, normalizovaná kolizní energie 60%). Měření kondenzovaného pigmentu ve vzorku vína (odřůda Nitra, Vinařství Bukovský Kobylí, ročník 2002) bylo provedeno s využitím přímé infuze vzorku přečištěného extrakcí na tuhé fázi

(Strata SDB-L, 200mg/3ml, Phenomenex) do hmotnostního spektrometru s ionizací elektrosprejem (Q-TOF, Premier, Waters Corporation). Experimentální parametry: sprejovací napětí +2,8 kV, průtok vzorku 5 μ l/min, průtok zmlžovacího plynu 250 l/hod, teplota iontového zdroje a desolvačního plynu 150°C.

Výsledky a diskuse

Správná funkce připraveného monolitu byla ověřena separací standardů anthokyaninů. Nejprve se podařilo oddělit dvojici v polaritě vysoce se lišících látek, a to cyaninu (cyanidin-3,5-diglukosidu) a pelargonidinu (aglykon). MS analýzou jednotlivých frakcí bylo potvrzeno, že dochází k dokonalému oddělení obou barviv, a že monolit se chová jako reverzní fáze (cyanin eluuje jako první). Úplné rozlišení další dvojice anthokyaninů se stejnou barevnou složkou lišící se o jednu glukosu (oenin (malvidin-3-glukosid) a malvin (malvidin-3,5-diglukosid) (Obr. 5) prokázalo velmi dobrou separační schopnost připraveného monolitu pro tyto látky.

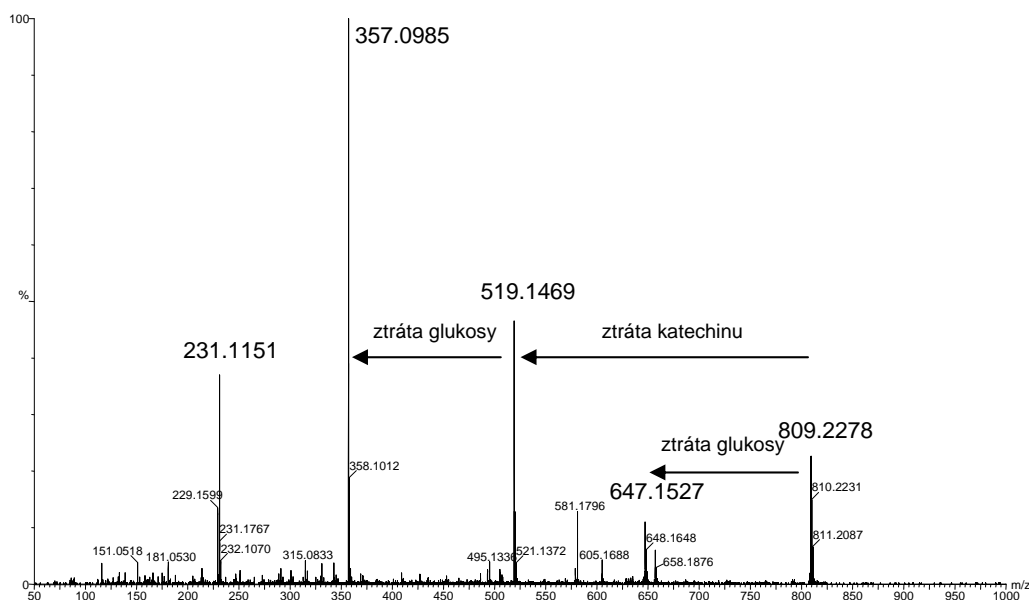

Obr.5

A - MS spektrum 1. frakce – malvin

B - MS spektrum 2. frakce – oenin

Při MS analýze vzorku vína odrůdy Nitra (viz. Experimentální část) byl nalezen kondenzovaný pigment typu malvidin-3-glukosid-acetaldehyd-katechin (Obr. 2). Jeho identita byla jednoznačně potvrzena fragmentací (Obr. 6). V současné době jsou optimalizovány postupy pro frakcionaci tohoto vzorku na připravených monolitických methakrylátových kolonách za účelem hlubší analytické charakterizace a testování antioxidačních vlastností.

Obr. 6 Fragmentační spektrum kondenzovaného pigmentu typu malvidin-3-glukosid-acetaldehyd-katechin získané fragmentací iontu o m/z 809 po kolizi v kolizní cele (MS/MS)

Poděkování

Studie je podpořena projektem Ministerstva školství, mládeže a sportu, MŠM 6198959216.

Literatura:

1. Tsuda T., Watanabe M., Ohshima K., Norinobu S., Choi S., Kawakashi S., Osada T.: *J. Agric. Food Chem.* **42**, 2407 (1994).
2. Tsai P., Huang H., Huang T.: *J. Food Qual.* **27**, 497 (2004).
3. Nunez V., Monagas M., Gomez-Cordoves MC., Bartolome B.: *Postharvest Biol. Technol.* **31**, 69 (2004).
4. Svec F.: *J. Sep. Sci.* **27**, 1419 (2004).
5. Eeltink S.: *Packed and Monolithic Capillary Columns for LC*, Thesis, University of Amsterdam, Amsterdam, (2005).
6. Tsuda T., Yuki Y., Yoshikawa T., Kojo H., Osawa T.: *Biochem. Pharmacol.* **71**, 1184 (2006).
7. Prior R., Wu X.: *Free Radic. Res.* **40**, 1014 (2006).
8. Svec F.: *Electrophoresis* **27**, 947 (2006).
9. Yang Y., Li Ch., Lee K., Craighead H.: *Electrophoresis* **26**, 3622 (2005).
10. Hutchinson JP., Macka M., Avdalovic N., Haddad PR.: *J. Chromatogr. A* **1106**, 43 (2006).
11. Švec F.: *Chem. Listy* **98**, 232 (2004).